

Rzeczpospolita Polska

Urząd Komunikacji Elektronicznej

PODSUMOWANIE KADENCJI PREZESA UKE

Rynek telekomunikacyjny

2006 - 2011

Warszawa, kwiecień 2011 r.

Wstęp.....	3
1. Rynek telekomunikacyjny 2005 r.	5
1.1. Telefonia stacjonarna.....	5
1.2. Telefonia ruchoma	6
1.3. Dostęp do Internetu	7
2. Działania Regulatora 2006-2011.....	8
2.1. Telefonia stacjonarna - działania regulacyjne na rynku hurtowym i detalicznym	9
2.2. Dostęp szerokopasmowy - działania regulacyjne na rynku hurtowym	10
2.3. Prace nad funkcjonalną separacją i Porozumienie	11
2.4. Telefonia ruchoma - działania regulacyjne na rynku hurtowym	11
3. Rynek telekomunikacyjny – stan obecny	13
3.1. Telefonia stacjonarna.....	13
3.2. Telefonia ruchoma	14
3.3. Dostęp do Internetu	17
4. Infrastruktura telekomunikacyjna	18
4.1. Wdrażanie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.....	18
4.2. Inwestycje z mocy Porozumienia TP-UKE	19
4.3. Wspieranie rozwoju sieci szerokopasmowych.....	19
5. Strategia częstotliwościowa	22
6. Działania na rzecz konsumentów.....	24
7. Wyzwania na przyszłość.....	26

Wstęp

Czas ostatnich pięciu lat oznaczał dla polskiego rynku telekomunikacyjnego przejście od monopolu do konkurencji, co zaowocowało niespotykanym w żadnym innym sektorze spadkiem cen i zwiększeniem penetracji usługowej. W ciągu ostatnich lat sektor komunikacji elektronicznej zmienił się nie do poznania we wszystkich obszarach, począwszy od konkurencyjności, przez jakość, zakres i ceny świadczonych usług, aż po świadomość konsumentów czy zaangażowanie samorządów.

Abstrahując od wewnętrznych korzyści dla sektora, transformacja rynku przyniosła wymierne korzyści także w sensie globalnym, stymulując społeczno-gospodarczy rozwój Polski.

Powodem do zadowolenia są coraz niższe ceny usług, zarówno hurtowych, jak i detalicznych. Spadły one w latach 2005-2009 o ok. 70% w przypadku detalicznych opłat za dostęp do Internetu, i ok. 39% w przypadku minuty połączenia w telefonii ruchomej. Dokonane w tym zakresie regulacje na rynku hurtowym stacjonarnym, mobilnym i dostępu do Internetu przyniosły w latach 2005–2010 pozytywny skutek w postaci oszczędności dla konsumenta wynoszących około 23 mld zł.

Głównym beneficjentem podejmowanych przeze mnie działań jest konsument, stąd też szczególnie satysfakcjonuje fakt, iż stał się on świadomym swoich praw, a co najważniejsze równoprawnym i aktywnym uczestnikiem rynku.

Jednym z największych sukcesów mojej kadencji jest doprowadzenie do Porozumienia TP – UKE, w ramach którego TP, jako największy polski przedsiębiorca telekomunikacyjny, otwiera się na konkurencję i inwestuje w rozwój infrastruktury. Proces ten pomoże przeciwdziałać cyfrowemu wykluczeniu poprzez eliminację tzw. białych plam, tj. obszarów bez dostępu do usług telekomunikacyjnych.

Dorobek minionych pięciu lat stanowi również ustawa o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (tzw. Megaustawa), której Prezes UKE był pomysłodawcą i współtwórcą, a obecnie jest realizatorem. Przepisy Megaustawy ułatwiają prowadzenie inwestycji telekomunikacyjnych przez przedsiębiorców i samorządy terytorialne. Ustawa usprawnia także proces wydatkowania unijnych funduszy przeznaczonych na ten cel.

Prezes UKE od 2006 r. pełni także doradcze funkcje wobec wielu jednostek samorządowych i innych organizacji w zakresie wykorzystania środków unijnych. Na lata 2007-2013 Polska otrzymała środki w wysokości około 1 mld Euro na budowę regionalnych i lokalnych sieci szerokopasmowych.

Oceniając tę aktywność obiektywnie nie można jednak pominąć przypadków, w których osiągnięcie zamierzonego celu nie w pełni się powiodło. Takim przykładem jest cyfryzacja mediów przedłużająca się z powodu różnic koncepcyjnych między UKE i KRRiT.

Swoimi działaniami starałam się nie tylko zmieniać rynek telekomunikacyjny, ale również poprawiać świadomość konsumentów. Dla zmian na rynku zabiegałam o wsparcie zarówno ze strony społeczeństwa, operatorów, jak i – co jest

nieodzownym czynnikiem sukcesu – Parlamentu i obu rządów w latach 2006 – 2011. Myślę, że udało mi się przełamać schemat biurokratycznej maszyny i pokazać istotę misji Regulatora w sposób zrozumiały dla obecnych i potencjalnych beneficjentów. Urząd Komunikacji Elektronicznej stał się otwartą na dyskusję, pełną pomysłów i zaangażowaną w rozwój rynku jednostką administracji państwowej.

Niniejsze opracowanie jest nie tylko syntetycznym podsumowaniem mojego kilkuletniego dorobku, ale również swoistym raportem zamknięcia mijającej i otwarcia nowej kadencji, z nadzieją na wykorzystanie w następnych latach doświadczeń oraz unikalnego w skali polskiej administracji publicznej merytorycznego potencjału Urzędu.

Anna Streżyńska

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej

1. Rynek telekomunikacyjny 2005 r.

14 stycznia 2006 r. Urząd Regulacji Telekomunikacji i Poczty (URTIP) przekształcony został w Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE). 8 maja 2006 r. Prezes Rady Ministrów, Kazimierz Marcinkiewicz, powołał Annę Streżyńską na Prezesa UKE.

Celem zobrazowania punktu wyjściowego, z którego startował nowy Regulator oraz lepszego pokazania zmian, jakie nastąpiły w trakcie jego pięcioletniej kadencji, w rozdziale przedstawiono charakterystykę rynku telekomunikacyjnego w 2005 r., tj. bezpośrednio przed utworzeniem nowego organu.

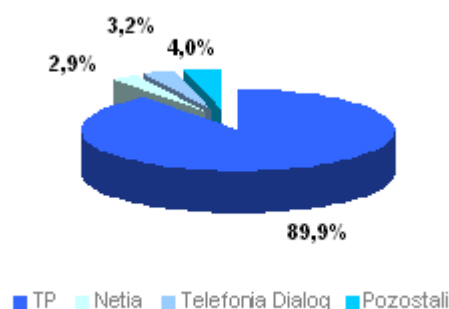
Wartość polskiego rynku usług telekomunikacyjnych, mierzona wielkością przychodów ze sprzedaży tych usług, wyniosła w 2005 r. ok. 37 mld zł. Wydatki na inwestycje ogółem osiągnęły wartość ok. 6 mld zł.

1.1. Telefonia stacjonarna

W 2005 r. wielkość rynku telefonii stacjonarnej, mierzona sumą przychodów generowanych przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych, wykazywała tendencję spadkową. TP z 85% udziałem w przychodach ze sprzedaży usług stacjonarnych pozostawała liderem; jedynie 15% należało do operatorów alternatywnych (inwestujących we własne sieci dostępowe).

Jeśli chodzi o liczbę łączy to wyniosła ona ogółem ok. 12 mln. Największy udział (prawie 90%) przypadł TP, pomimo zanotowanego spadku w stosunku do 2004 r. Operatorzy alternatywni posiadali tylko ok. 10% rynku.

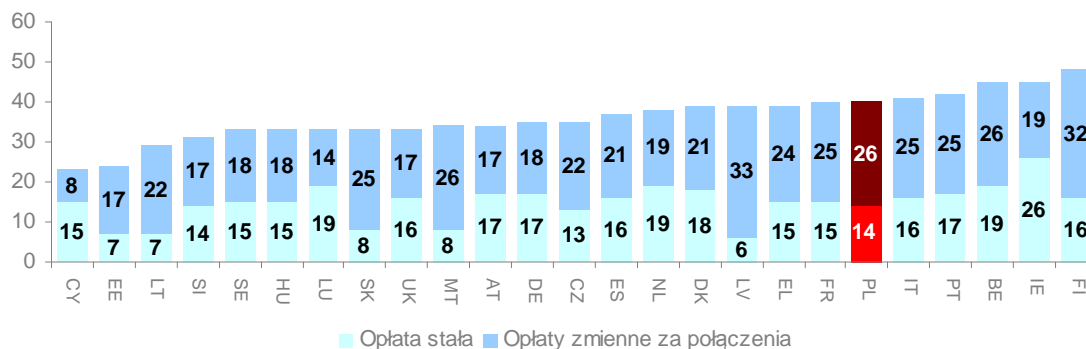
Wykres 1. Udział przedsiębiorców telekomunikacyjnych w rynku stacjonarnym pod względem liczby linii abonenckich w 2005 r.

Źródło: UKE.

Średnie miesięczne wydatki na usługi telefonii stacjonarnej w Polsce należały w 2005 r. do jednych z wyższych w Unii Europejskiej.

Wykres 2. Średnie miesięczne wydatki na usługi telefonii stacjonarnej w krajach UE [Euro, z VAT].

Źródło: 11 Raport Implementacyjny, Teligen-HI Europe.

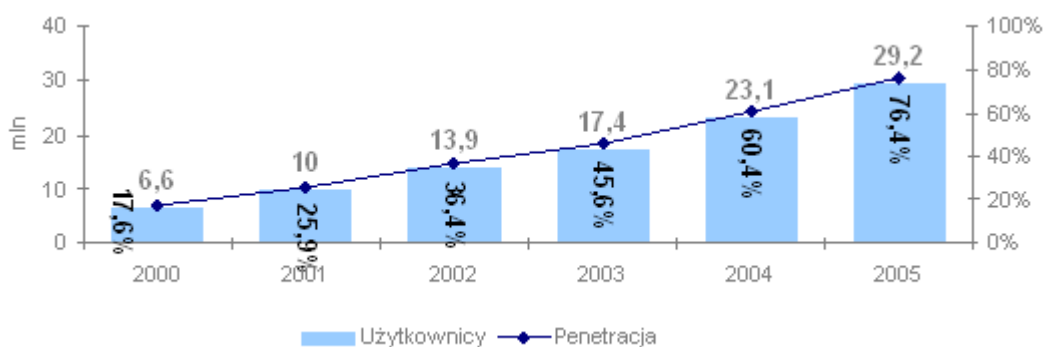
1.2. Telefonia ruchoma

W 2005 r. usługi telefonii ruchomej oferowało jedynie trzech operatorów: Polkomtel SA, Polska Telefonii Komórkowa Centertel Sp. z o.o. oraz Polska Telefonii Cyfrowa Sp. z o.o. Prowadzony przez Prezesa UKE rejestr przedsiębiorców telekomunikacyjnych wykazywał aż 58 operatorów wirtualnych (ang. *Mobile Virtual Network Operator, MVNO*), ale żaden nie rozpoczął działalności.

Wartość polskiego rynku telefonii ruchomej, mierzonej wielkością przychodów ze sprzedaży usług, wynosiła na koniec roku ok. 17 mld zł.

Z usług telefonii ruchomej korzystało niewiele ponad 29 mln użytkowników, co dawało penetrację rynku na poziomie ok. 76,4%. Stanowiło to jeden z najniższych wskaźników w UE, dla której średnia wynosiła 91%.

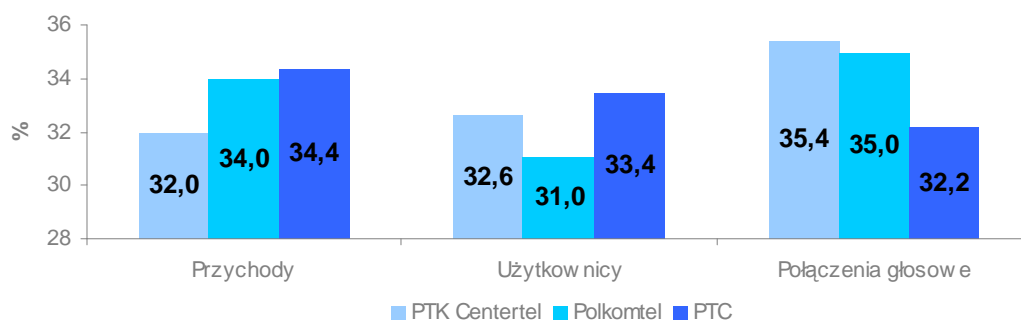
Wykres 3. Penetracja i liczba użytkowników w latach 2000-2005 r.

Źródło: UKE.

Każdy z wymienianych podmiotów posiadał ok. 1/3 udziału w rynku, zarówno pod względem czasu połączeń głosowych, przychodów, jak również liczby użytkowników.

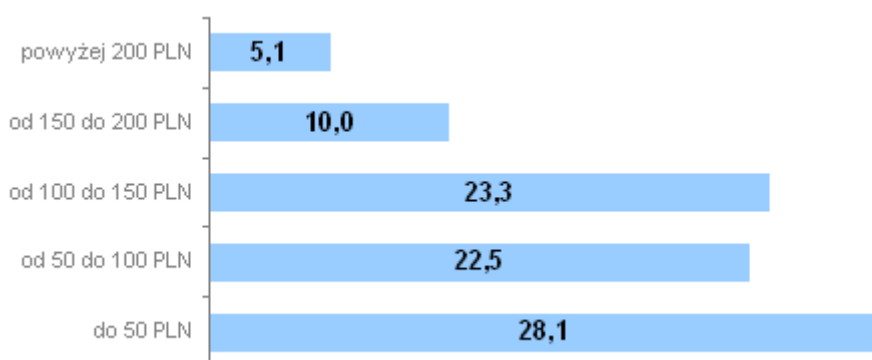
Wykres 4. Struktura udziałów pod względem przychodów, liczby użytkowników i czasu połączeń głosowych

Źródło: UKE.

Badania konsumenckie dowodziły, że na usługi telefonii ruchomej ponad 38% Polaków wydawało powyżej 100 zł.

Wykres 5. Odsetki osób płacących w poszczególnych kategoriach cenowych

Źródło: *Rynek telekomunikacyjny w Polsce w 2005 roku*. Raport z badania konsumenckiego przeprowadzonego przez bsr ibrop¹ na zlecenie URTiP, Łódź, październik 2005.

1.3. Dostęp do Internetu

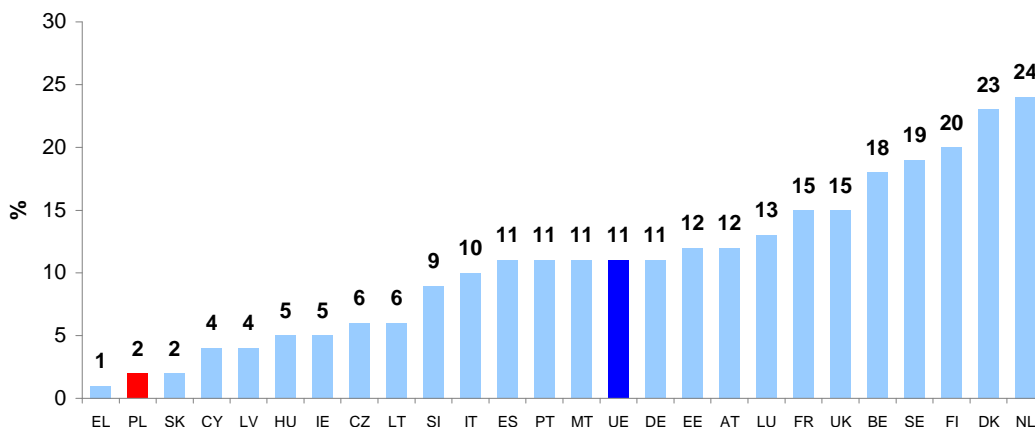
W 2005 r. łączna liczba wszystkich dostępów (przewodowych i bezprzewodowych, wąsko i szerokopasmowych) wyniosła niecałe 2 mln linii. Usługi dostępu do sieci były świadczone głównie za pomocą technologii: xDSL, dial-up, modemów TVK oraz sieci LAN. Dostęp wdzwaniany (dial-up) stanowił sposób na połączenie się z siecią dla co czwartego internauty.

Największy udział w liczbie wszystkich dostępów do Internetu w sektorze klientów indywidualnych stanowiły łącza o przepustowości powyżej 144 kbit/s (58%), 35%² łącza o przepływności poniżej 144 kbit/s; zaś obsługiwane przez systemy komórkowe zaledwie 3% wszystkich dostępów do sieci Internet.

Wykres 6. Wskaźnik penetracji rynku linii szerokopasmowych w UE, stan na 1 października 2005 r.

¹ Instytut Badania Rynku i Opinii Publicznej

² Z punktu widzenia definicji Komisji Europejskiej nie stanowiły one szerokopasmowego dostępu do Internetu

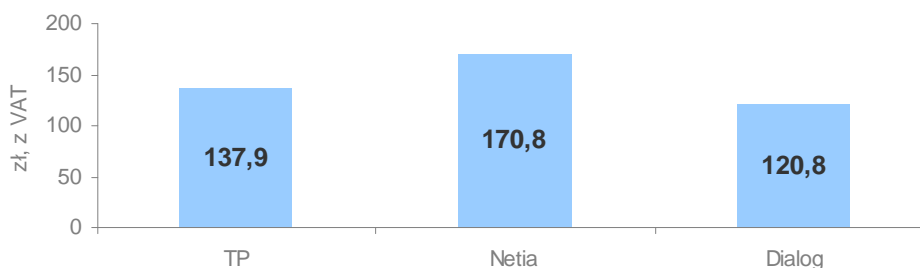
Źródło: KE w oparciu o dane COCOM.

Średnia wartość penetracji linii szerokopasmowych dla UE wynosiła 11%; Polska ze wskaźnikiem 2% zajmowała przedostatnie miejsce.

Rynek usług dostępu szerokopasmowego zdominowany był przez siedmiu przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Trzech z nich to operatorzy telefonii stacjonarnej, pozostali czterej to najwięksi w Polsce dostawcy telewizji kablowej. Największy udział w rynku pod względem liczby linii xDSL (63%) posiadała TP, która zanotowała również największe przychody ze sprzedaży usługi dostępu do Internetu (76% przychodów z całości rynku internetowego).

Za łącze o prędkości 1 Mbit/s użytkownik płacił TP w 2005 r. ok. 140 zł. Pod tym względem wysokość cen proponowanych przez operatorów alternatywnych nie stanowiła konkurencyjnej oferty dla użytkowników.

Wykres 7. Porównanie ceny za dostęp do Internetu o przepływności 1024 kbit/s u największych operatorów w 2005 r.

Źródło: UKE.

Uwaga: usługi świadczone w sieci własnej operatorów

2. Działania Regulatora 2006 - 2011

Sytuacja na rynku telekomunikacyjnym wymagała podjęcia przez Regulatora radykalnej interwencji. Długa lista zaniedbań dotyczyła przede wszystkim:

- opieszałości w liberalizacji sektora,
- blokowania konkurencji na rynku dostępu do abonamentu,

- decyzji ograniczających rozwój usług,
- barier dla rozpowszechnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu,
- braku uruchomienia i doskonalenia usługi przenośności numerów,
- zaniechań w obniżkach stawek interkonektowych za połączenia do sieci ruchomych,
- niewystarczającej liczby działań prokonsumenckich, w tym edukacyjnych.

W pierwszym etapie (lata 2006 - 2008) uwaga Prezesa UKE skupiła się na działaniach typowo interwencyjnych, których przykładem było wprowadzenie ofert ramowych oraz regulacji cen detalicznych. Podjęte działania miały służyć zapewnieniu atrakcyjnych ofert osobom podłączonym już do sieci telekomunikacyjnej, które wobec braku konkurencji zmuszone były korzystać z drogich, niesatysfakcjonujących jakościowo usług.

W latach 2009 - 2010 Prezes UKE stymulował rozwój rynku za pomocą bodźców proinwestycyjnych (Porozumienie TP-UKE, ustawa o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych), przede wszystkim w celu zwiększenia penetracji infrastrukturalnej.

2.1. Telefonia stacjonarna — działania regulacyjne na rynku hurtowym i detalicznym

▪ Abonament i połączenia

Realne otwarcie na konkurencję rynku dostępu (abonamentu telefonicznego) nastąpiło dzięki wprowadzeniu usługi Hurtowego Dostępu do Sieci (tzw. *WLR – Wholesale Line Rental*) już w drugiej połowie 2006 r. Abonentom TP umożliwiono zmianę dotychczasowego operatora bez konieczności jednoczesnej zmiany dostawcy linii telefonicznej. Wdrożone rozwiązanie zaowocowało pojawieniem się konkurencyjnych ofert operatorów alternatywnych, dając tym samym abonentom możliwość wyboru.

W 2006 r. Regulator zdecydował się również na modyfikację Oferty Ramowej Połączenia Sieci (tzw. RIO), w szczególności poziomu stawek rozliczeniowych oraz opłat za dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej TP, których wysokość bezpośrednio przekładała się na ceny detaliczne. Płaska Stawka Interkonektowa, wprowadzona Ofertą Ramową TP, umożliwiła operatorom alternatywnym obniżenie cen za usługi połączeń dla klientów końcowych.

▪ Usługa powszechna

W ramach obowiązku świadczenia usługi powszechnej TP została zobowiązana do ciągłego zmniejszania czasu realizacji zamówienia na przyłączenie do jej sieci. W okresie maj 2006 r. - maj 2011 r. czas oczekiwania na realizację 95% zamówień powinien ulec zmniejszeniu z 39 do 20 dni bieżących, zaś na realizację 99% zamówień – z 44 do 21 dni. W omawianym okresie czas oczekiwania ulegał stopniowemu skróceniu, jednak wymagane wartości wskaźników dostępności nie były osiągnięte w wielu strefach numeracyjnych. Wobec niesatysfakcjonujących rezultatów kontroli wskaźników czasu oczekiwania na przyłączenie do sieci na poziomie poszczególnych stref numeracyjnych, Prezes UKE stwierdził nieskuteczność dotychczas stosowanych narzędzi regulacyjnych w postaci usługi powszechnej i kar. W konsekwencji zaproponował zmianę stosowanego dotychczas mechanizmu usługi powszechnej (projektowana zmiana PT w 2011 r.) i skupił się na

działaniach stymulujących rozwój infrastruktury (Porozumienie TP-UKE, Megaustawa), o czym mowa w rozdziale 4.

W ramach Porozumienia TP-UKE dokonana została likwidacja listy tzw. OTR, czyli umów z odroczonym terminem realizacji, podpisywanych z klientami zamawiającymi usługi w miejscach, gdzie TP nie posiada infrastruktury umożliwiającej świadczenie usługi POTS³. W efekcie działań w 2010 r. na liście OTR pozostało tylko 688 przypadków, spośród 19 tysięcy.

TP została również zobowiązana do oferowania dla osób najuboższych tzw. pakietu specjalnego. Z dniem 1 czerwca 2008 r. wdrożono plan tp przyjazny, przeznaczony dla wąskiej grupy odbiorców, którą stanowią osoby pobierające świadczenia pieniężne, w formie zasiłku stałego, z Ośrodków Pomocy Społecznej. Ceny za usługi telefoniczne w tym planie zostały ustalone na poziomie umożliwiającym tym osobom korzystanie z usług.

▪ **Regulacja cen TP**

W 2007 r. Regulator określił maksymalne stawki na połączenia do sieci komórkowych (F2M) celem uniemożliwienia zawyżania opłat detalicznych, oraz doprowadził do regularnego wdrażania przez TP obniżek cen detalicznych na połączenia do sieci komórkowych w tym samym czasie, co obniżki stawek hurtowych.

W latach 2006 - 2010 poddano kontroli 183 projekty cenników wraz z ich zmianami oraz 5 projektów zmiany regulaminu świadczonych usług. Około 19% wszystkich wniosków w tym zakresie zostało objęte sprzeciwem Prezesa UKE w związku z czym nie zostały wprowadzone do oferty TP. Szczególny sprzeciw wzbudziły projekty cenników, w których warunki cenowe, jak i pozacenowe uniemożliwiały operatorom alternatywnym, korzystającym z ofert hurtowych TP, stworzenie konkurencyjnych propozycji dla użytkowników.

Działania regulacyjne Prezesa UKE doprowadziły także do rozdzielenia świadczenia przez TP usług telefonicznych od usług stałego dostępu do Internetu (neostrada tp). Dzięki temu użytkownik uzyskał możliwość korzystania wyłącznie z usługi neostrada tp; pod warunkiem jednak uiszczenia opłaty za utrzymanie łącza, której wysokość jest o ok. 40% niższa niż plan startowy tp. Do tej pory uzyskanie dostępu do tej usługi obwarowane było koniecznością posiadania planu telefonicznego w TP.

▪ **Wzrost dostępności konkurencyjnych usług**

Do 2010 r. proces przenoszenia numerów trwał nawet ponad dwa miesiące. Dzięki inicjatywie Prezesa UKE proces ten został skrócony do jednego dnia w przypadku telefonii ruchomej i dwóch tygodni w przypadku telefonii stacjonarnej. Przyłączenie się operatorów do uruchomionej 8 lutego 2011 r. przez UKE Platformy Lokalizacyjno-Informacyjnej z Centralną Bazą Danych (PLI CBD) i proponowana przez Urząd zmiana Prawa telekomunikacyjnego spowodują dalsze skrócenie czasu trwania procesu przenoszenia numerów.

2.2. Dostęp szerokopasmowy — działania regulacyjne na rynku hurtowym

Jednym z pierwszych działań Prezesa UKE było ustalenie, w maju 2006 r., oferty określającej warunki dostępu do lokalnej pętli abonenckiej TP poprzez dostęp do

³POTS - podstawowa usługa telefoniczna, umożliwiająca analogowy przekaz głosu

węzłów sieci telekomunikacyjnej na potrzeby sprzedaży usług szerokopasmowej transmisji danych (ang. *Bitstream Access*, BSA). Sposób ustalania opłat dla operatorów alternatywnych opierał się na metodzie „cena detaliczna minus”, zaś sama oferta stworzyła operatorom alternatywnym (OA) możliwość świadczenia detalicznych usług szerokopasmowych przy wykorzystaniu infrastruktury telekomunikacyjnej TP.

Na decyzję Regulatora operator dominujący zareagował natychmiastową obniżką cen usługi neostrada. Promocyjny abonament w ofercie z lipca 2006 r. w opcji 512 kbit/s i umowie na 36 miesięcy, wynosił 28 zł w pierwszym roku użytkowania (po tym okresie cena podwajała się).

Jako skuteczna metoda uzyskania dostępu do abonentów sieci dostępowej TP, usługa hurtowa BSA cieszy się niesłabnącym powodzeniem OA, zwłaszcza, że generuje stosunkowo niskie koszty infrastrukturalne.

Możliwość świadczenia na linii abonenckiej TP zarówno telefonii głosowej jak i szerokopasmowego dostępu do Internetu stworzyła usługa hurtowego dostępu do pętli lokalnej. Czynnikiem przesądzającym o atrakcyjności tej oferty stała się opłata za pełny dostęp, ustalona na poziomie 22 zł. Obniżeniu uległy stawki kolokacji, uproszczono i skrócono proces migracji klientów między sieciami.

Zgodnie z Zaleceniem NGA Komisji Europejskiej działania Regulatora odnoszą się również do sieci dostępowej w całości lub w części opartej na światłowodach, zapewniającej wysokie przepustowości. W wydanej pod koniec 2010 r. decyzji dotyczącej dostępu do lokalnej pętli abonenckiej (rynek 4) Prezes UKE wprowadził zachęty regulacyjne dla operatora zasiedziałego polegające na uwzględnieniu ryzyka inwestycyjnego w opłatach za dostęp do pętli lokalnej. Dzięki temu operator otrzymuje większą pewność rentowności inwestycji związanych z modernizacją i budową nowej sieci, która podlega obowiązkowemu udostępnieniu. Rozpoczęto także konsultacje regulacji rynku hurtowego dostępu szerokopasmowego typu BSA (rynek 5), zawierającej zbliżone rozwiązania, umożliwiające opłacalne inwestycje w NGA.

2.3. Prace nad funkcjonalną separacją i Porozumienie TP-UKE

Problemy kooperacji TP z operatorami alternatywnymi skłoniły Regulatora do podjęcia w 2008 r. prac nad nałożeniem na TP nowego środka regulacyjnego w postaci rozdziału funkcjonalnego. Zaowocowało to zmianą podejścia TP do działań regulatora i współpracy z operatorami.

W wyniku uprzednich negocjacji i uzgodnień, Prezes UKE odstąpił warunkowo od rozdziału funkcjonalnego. W październiku 2009 r. podpisane zostało Porozumienie TP - UKE. Operator zadeklarował gotowość podjęcia działań poprawiających współpracę z konkurentami, zobowiązał się do prawidłowego wykonywania nałożonych na niego obowiązków regulacyjnych i równego traktowania wszystkich uczestników rynku.

2.4. Telefonია ruchoma — działania regulacyjne na rynku hurtowym

▪ Wejście nowych operatorów

W 2005 r. na polskim rynku telefonii ruchomej działało zaledwie trzech operatorów; penetracja usługami znajdowała się poniżej średniej europejskiej a koszty

korzystania z telefonii mobilnej były jednymi z najwyższych we Wspólnocie. Celem Prezesa UKE było zwiększenie dostępności usług telefonii ruchomej i obniżenie kosztów korzystania z nich, a także wzrost penetracji rynku m. in. poprzez wprowadzenie nowych przedsiębiorców, w tym operatorów sieci wirtualnych (MVNO).

Jednakże, wskutek negatywnego stanowiska Komisji Europejskiej do prób regulacji rynku 15, w Polsce, jak i w innych krajach Wspólnoty, operatorzy MVNO nie zdobyli konkurencyjnej pozycji (niewiele ponad 230 tys. użytkowników w Polsce na koniec I poł. 2010 r.). Wysoka penetracja oraz formalno-techniczna zależność od MNO sprawia, że sieci wirtualne oferują usługi prawie wyłącznie niszowym segmentom klientów docelowych.

Pomimo słabszego niż oczekiwany rozwoju MVNO, w ciągu ostatnich pięciu lat segment telefonii ruchomej rozwijał się, czego dowodem jest bilans 21 podmiotów, w tym czterech nowych operatorów w pełni infrastrukturalnych (P4, Centernet, Mobyland, Aero 2).

▪ **Obniżka MTR**

Działania regulacyjne Prezes UKE rozpoczął już w 2006 r., kiedy zależna od okresu taryfikacyjnego stawka kształtowała się na jednym z najwyższych w UE poziomie (0,65 zł/min). Warto zauważyć, że od 2009 r. MTR, z wartością 16,77 gr/min (ok. 4 eurocenty/min) znajduje się wśród najniższych stawek Wspólnoty.

Planowana na 2011 r. stawka 9,66 gr/min, która zacznie obowiązywać, o ile nie dojdzie w maju do podpisania decyzji w sprawie ustalenia stawek MTR na poziomie modyfikowanym deklaracjami inwestycyjnymi operatorów komórkowych, także należy do najniższych stawek planowanych w Europie na drugą połowę 2011 r.

▪ **Obniżka opłat za zakańczanie SMS**

W efekcie podjętych przez Prezesa UKE regulacji rynku zakańczania krótkich wiadomości tekstowych (SMS) operatorzy komórkowi zawarli dobrowolne porozumienia – aneksy do obowiązujących umów. Dzięki tym uzgodnieniom od stycznia 2011 r. obniżone zostały opłaty za zakańczanie SMS z 15 gr do 8 gr za wiadomość. W każdym kolejnym półroczu stawka będzie spadała o 1 gr, aby w lipcu 2012 r. osiągnąć poziom 5 gr za wiadomość.

▪ **Asymetria stawek**

Prezes UKE, mając na względzie rozpoczęcie działalności przez nowych operatorów ze znacznym opóźnieniem, ponoszenie odpowiednio większych kosztów świadczenia usług, brak możliwości korzystania z efektu skali i zakresu, postanowił wprowadzić asymetrię stawek za zakańczanie połączeń w sieciach nowych podmiotów. W rezultacie wszyscy czterej nowo wchodzący na rynek operatorzy powinni uzyskać odpowiednie wsparcie finansowe na budowę sieci, dynamicznie zwiększyć bazy abonenckie oraz uzyskać korzystne stopy zwrotu z inwestycji.

Poziomy asymetrii zostały ustalone w zależności od roku działalności przedsiębiorcy, przewidziano także ich stopniowe zmniejszanie. W wyniku adaptacji do Zalecenia Komisji Europejskiej ws. wysokości stawek za połączenia, Prezes UKE w 2010 r. zapowiedział wprowadzenie z dniem 1 stycznia 2013 r symetrii stawek dla operatorów prowadzących działalność na rynku telefonii ruchomej dłużej niż 4 lata (P4). W odniesieniu do podmiotów krócej działających na rynku telekomunikacyjnym (CenterNet, Mobyland, Aero2) symetria stawek miała obowiązywać po upływie czteroletniego okresu asymetrycznego.

3. Rynek telekomunikacyjny – stan obecny

W przypadku każdego przedsięwzięcia biznesowego, a za takie można niewątpliwie uznać dokonywanie zmian na rynku telekomunikacyjnym, główne wskaźniki sukcesu są najlepiej odzwierciedlone przez wartości liczbowe.

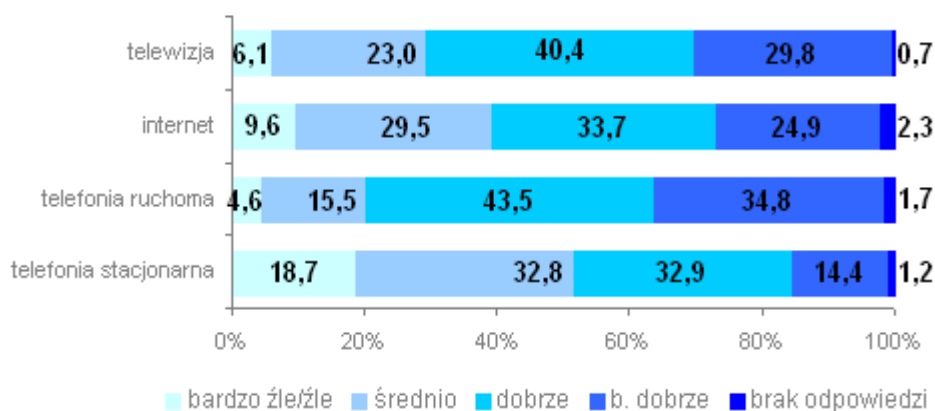
Wartość polskiego rynku usług telekomunikacyjnych, mierzona wielkością przychodów ze sprzedaży usług, w 2009 r. wyniosła ponad 42 mld zł, co w stosunku do 2005 r. stanowiło wzrost o prawie 12%.

Całkowite nakłady inwestycyjne w sektorze telekomunikacyjnym na koniec 2009 r. wzrosły o ponad 32% w stosunku do 2005 r. i wyniosły prawie 8 mld zł. Największe nakłady inwestycyjne dotyczyły sektora telefonii ruchomej. Na tym polu najaktywniejszymi graczami są nowe podmioty na rynku – P4, Aero2 i CenterNet.

Podobnie jak w latach ubiegłych, pod koniec 2010 roku Prezes UKE zlecił przeprowadzenie badania konsumenckiego. Ocena funkcjonowania polskiego rynku telekomunikacyjnego w oczach respondentów była zdecydowanie wyższa niż w 2005 r.

Wykres 8. Jak ogólnie ocenia Pan(i) polski rynek telekomunikacyjny (telefonię stacjonarną, komórkową, Internet i telewizję) pod względem jego funkcjonowania, (w %, n=1600)

Proszę ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „oceniam bardzo źle”, a 5 – „oceniam bardzo dobrze”.

Źródło: Rynek telekomunikacyjny w Polsce w 2010 roku. Klienci indywidualni. Raport z badania konsumenckiego przeprowadzonego przez PBS DGA Sp. z o.o. i CBM INDICATOR sp. z o.o. na zlecenie UKE, Sopot, grudzień 2010.

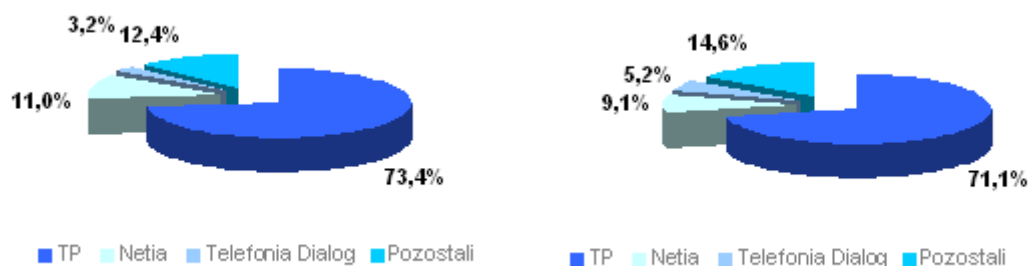
Wśród respondentów dominowała pozytywna ocena funkcjonowania polskiego rynku telekomunikacyjnego. Zdecydowanie najlepiej oceniono rynek telefonii ruchomej – średnia 4,1 na 5-stopniowej skali. Dobrze oceniany był też rynek telewizji i Internetu – uzyskały one średnie 3,9 oraz 3,7.

3.1. Telefonia stacjonarna

TP pozostawała liderem rynku, jednak jej udziały w stosunku do 2005 r. zmalały o 16,5 punktu procentowego (liczba łączy) i 13,8 punktu procentowego (wielkość przychodów), na korzyść konkurencji.

Wzrósł udział operatorów alternatywnych zarówno w liczbie łączy abonenckich, jak i w przychodach generowanych przez przedsiębiorców; w 2009 r. wynosił on odpowiednio ok. 27% i ok. 29 %.

Wykres 9. Udziały przedsiębiorców telekomunikacyjnych w rynku pod względem liczby linii abonenckich i przychodów, w 2009 r.

Źródło: UKE.

Przeprowadzone pod koniec 2010 r. badanie konsumenckie pokazało, że w latach 2006-2010 o 22% spadła średnia wysokość rachunku za telefon stacjonarny.

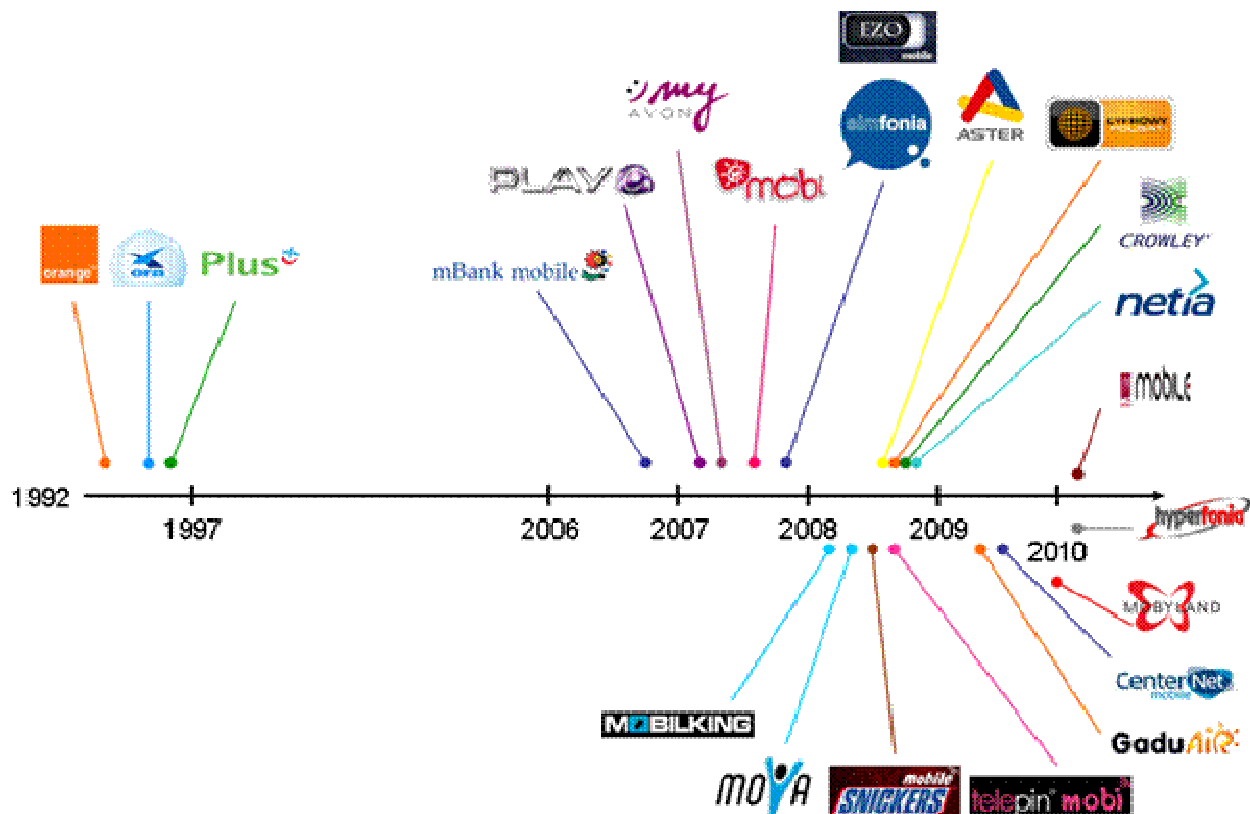
Zmalała również wysokość średniej opłaty za abonament, w 2010 r. wynosiła średnio ok. 44,5 zł. Była więc niższa o ok. 7% w stosunku do roku 2007, kiedy oscylowała w granicach 48 zł. Dzięki WLR usługi świadczone przez operatorów alternatywnych są obecnie o ok. 18% tańsze niż oferowane przez TP.

W wyniku wprowadzonych zmian w zakresie przenośności numerów na koniec września 2010 r. zanotowano prawie 790 tys. przeniesionych numerów w sieci stacjonarnej.

3.2. Telefonia ruchoma

Od 2007 r. rynek zaczął się rozwijać dynamicznie, działalność rozpoczęło 21 nowych operatorów telefonii ruchomej, w tym czterech infrastrukturalnych.

Rysunek 1. Wejścia na rynek telefonii ruchomej poszczególnych operatorów (marki)

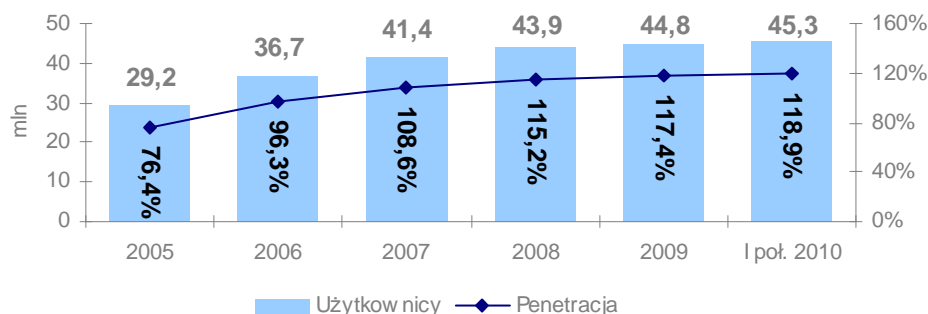

Źródło: UKE.

Wartość rynku telefonii ruchomej, mierzona przychodami z usług detalicznych, wzrosła w stosunku do 2005 r. o ponad 9% i wyniosła ok. 18,6 mld zł. Przychody z telefonii ruchomej w 2009 r. stanowiły ponad 44% przychodów całego rynku telekomunikacyjnego.

Penetracja telefonii komórkowej w Polsce wyniosła na koniec I poł. 2010 r. ok. 118,9% co oznacza, że w naszym kraju jest ponad 45 mln aktywnych numerów telefonii ruchomej. W stosunku do 2005 r. nastąpił zatem wzrost o 55%.

Wykres 10. Nominalna liczba użytkowników oraz nominalna penetracja w okresie 2005 r. - I poł. 2010 r.

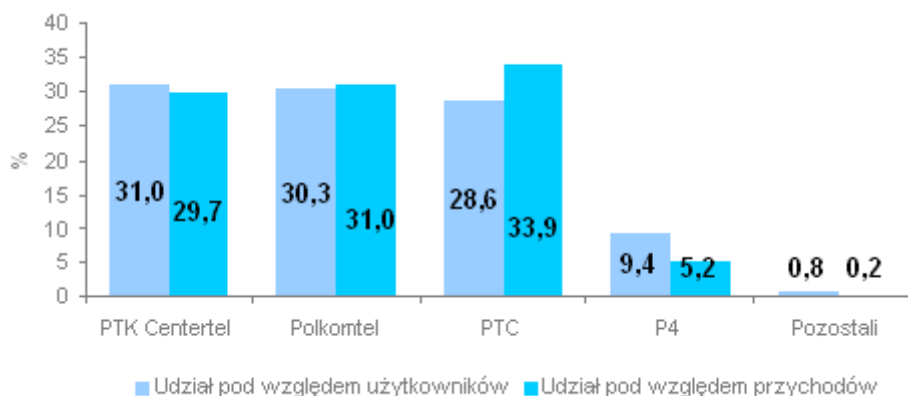

Źródło: UKE.

Oceniając decyzje podjęte przez Prezesa UKE w zakresie asymetrii, warto zaznaczyć, iż przypadek P4 jest jednym z nielicznych europejskich przykładów

operatora, który pomimo wyraźnego opóźnienia w wejściu na rynek telekomunikacyjny z roku na rok coraz lepiej konkuruje z operatorami zasiedzonymi (na koniec I poł. 2010 r. osiągnął prawie 10% udział w rynku pod względem liczby użytkowników i 5,2% pod względem uzyskanych przychodów).

Wykres 11. Procentowe udziały operatorów na rynku telefonii ruchomej pod względem przychodów i liczby użytkowników wg stanu na koniec czerwca 2010 r.

Źródło: UKE.

Polska znalazła się w gronie krajów, w których w ciągu ostatnich pięciu lat najszybciej rosła liczba połączeń wykonywanych z sieci mobilnych. Do 2009 r. średnioroczny wzrost wyniósł 30,6%. W I poł. 2010 r. użytkownicy zrealizowali ok. 16,5 mld połączeń, które trwały łącznie ok. 28 mld minut.

Głównym efektem regulacji MTR, widocznym dla konsumentów, była obniżka cen detalicznych połączeń w sieciach mobilnych i do sieci mobilnych. Jak podaje Audytel, skutkiem działań regulacyjnych w latach 2006 – 2010 była nadwyżka konsumentów wysokości ponad 19,4 mld zł, co nawet z uwzględnieniem spadku przychodów operatorów dało bilans dobrobytu społecznego na poziomie ok. 12,7 mld zł⁴.

Wg raportu Komisji Europejskiej⁵ Polska znalazła się wśród krajów o najniższych cenach usług mobilnych w Europie. W latach 2005 - 2010⁶ o ok. 39% spadły ceny połączeń głosowych i o ok. 59% za wiadomości SMS, za które klient płaci obecnie odpowiednio ok. 0,40 zł i 0,17 zł.

Badania konsumenckie wskazują, że w 2010 r. Polacy wydawali na telefon komórkowy w systemie abonamentowym ok. 75 zł. W latach 2006 - 2010 średnia miesięczna opłata za korzystanie z telefonu komórkowego⁷ spadła więc o ok. 18% (z 91,1 zł).

Polityka Prezesa UKE zmusiła operatorów zasiedziących do stosowania niższych marż na połączenia głosowe, zachęcając ich tym samym do poszukiwania innych źródeł przychodu (rozbudowa oferty dostępu mobilnego do Internetu).

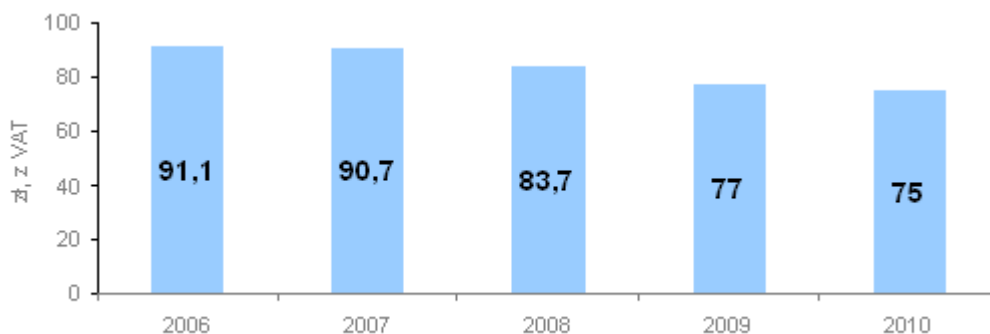
⁴ Dla oceny korzyści społecznych projektów aktów prawnych i działań, całkowita wartość społeczna danego przedsięwzięcia jest równa sumie kosztów i korzyści wszystkich interesariuszy. Przez przedsięwzięcie rozumie się w tym wypadku wdrożenie redukcji MTR. Poziomem odniesienia dla analizy kosztów i korzyści jest brak wprowadzonej obniżki MTR.

⁵ 14 raport Implementacyjny Komisji Europejskiej.

⁶ Wrzesień 2010.

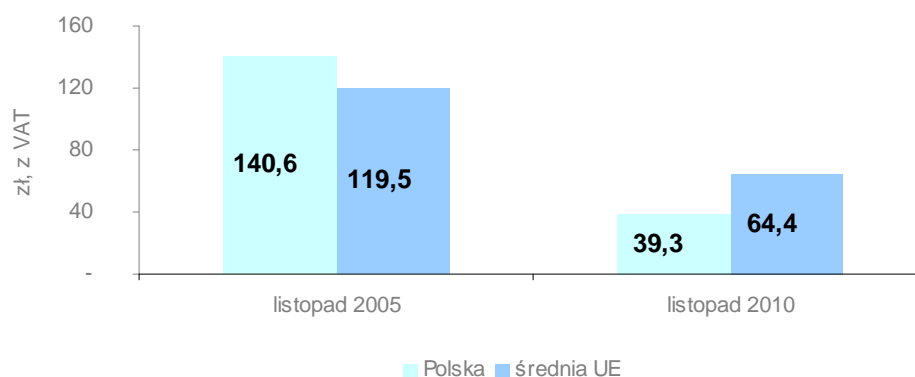
⁷ Dotyczy opłaty post-paid (abonament).

Wykres 12. Średnia miesięczna opłata za korzystanie z telefonu komórkowego w systemie abonamentowym

Źródło: UKE (na podstawie badań konsumenckich).

Wykres 13. Miesięczne koszty korzystania z telefonu komórkowego w najtańszych ofertach, w listopadzie 2005 r. i 2010 r.

Źródło: UKE na podstawie Teligen.

Miesięczny koszt korzystania z telefonu komórkowego w Polsce w najtańszym planie w 2005 r. wynosił 140 zł, podczas gdy średnia dla kilkunastu państw UE wynosiła 119,5 zł. Oznacza to, że w Polsce użytkownik wydawał o ok. 18% więcej niż przeciętny mieszkaniec UE. Do 2010 r. koszt miesięcznego korzystania z usług telefonii ruchomej spadł o 72%, kształtując się na poziomie o 39% niższym niż średnia europejska.

W wyniku zainicjowanych i wprowadzonych przez Prezesa UKE zmian w zakresie przenośności numerów, na koniec września 2010 r. zanotowano ponad 1170 tys. przeniesionych numerów w sieci ruchomej.

3.3. Dostęp do Internetu

Wprowadzone zmiany przełożyły się na szybki rozwój usług szerokopasmowych. Na koniec 2010 r. liczba łączy BSA, na których operatorzy alternatywni świadczyli usługi detaliczne, wyniosła prawie 526 tys. Odnotowano zatem znaczący ich przyrost względem 2006 r., kiedy ich liczba wynosiła 59 sztuk. Zauważalny był również wzrost liczby lokalnych pętli abonenckich uwolnionych w oparciu o postanowienia oferty ramowej opisującej zasady dostępu do lokalnej pętli abonenckiej (LLU). Na jej podstawie TP na koniec 2010 r. uwolniła prawie 130 tys. pętli.

Na koniec 2010 r. liczba łączy szerokopasmowych wyniosła ponad 9,6 mln, z tego łączy stacjonarnych było ok. 6,1 mln. W 2010 r. już ponad 45% gospodarstw domowych korzystało z Internetu szerokopasmowego.

Podobnie do lat ubiegłych, w 2010 r. najczęściej wykorzystywaną technologią świadczenia usługi była technologia xDSL. Technologia ta była źródłem stałego dostępu do sieci dla blisko 3,1 mln konsumentów, z czego niecałe 2 mln było klientami TP. Drugą technologią pod względem liczby stacjonarnych zakończeń, wykorzystywaną przez operatorów do świadczenia usług szerokopasmowej transmisji danych, był standard DOCSIS stosowany przez operatorów sieci telewizji kablowych. Na koniec 2010 r. z usług tych korzystało ok. 1,7 mln abonentów.

Liczba użytkowników korzystających z Internetu za pośrednictwem sieci komórkowych (modemy 2G/3G) wyniosła ok. 3,5 mln. Konsumenci w Polsce zaczynają postrzegać dostęp do Internetu przez sieć GSM jako substytut stacjonarnego.

Całkowita wartość rynku usług dostępu do sieci Internet w 2010 r., liczona przychodami ze sprzedaży usług klientom końcowym, osiągnęła wartość ponad 4,8 mld zł.

Usługi szerokopasmowego dostępu do sieci dostarcza kilkunastu znaczących operatorów telekomunikacyjnych. Oprócz największych dostawców Internetu istniała także duża grupa mniejszych ISP⁸ posiadających ok. 15,8% udziału w detalicznym rynku usług szerokopasmowych. Dzięki ich aktywności konsumenci mają możliwość uzyskania dostępu do Internetu na obszarach niebędących przedmiotem zainteresowania większych przedsiębiorców telekomunikacyjnych.

W 2010 r. nadal największą popularnością cieszyły się stacjonarne łącza szerokopasmowe o przepływności do 2 Mbit/s łącznie. Ich udział w rynku wynosił 58%. Około 31% łączy stanowiły przepływności z przedziału od 2 do 10 Mbit/s, 11% łączy dostarczało usługi szerokopasmowe z prędkością wyższą niż 10 Mbit/s. Porównując dane z 2005 r. warto podkreślić, że 35% udziału w rynku stanowiły wtedy łącza o przepływności do 144 kbit/s.

W wyniku pojawienia się konkurencji spadły ceny za dostęp do Internetu. W grudniu 2010 r. za łącza o prędkości 1 Mbit/s, przy umowie na 24 miesiące, użytkownik płacił TP 44 zł, a więc o 70% mniej niż w 2005 r., kiedy cena wynosiła prawie 140 zł.

4. Infrastruktura telekomunikacyjna

4.1. Wdrażanie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych

Prowadzenie inwestycji ułatwiają przepisy ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych. Ustawa przewiduje, że jednostki samorządu terytorialnego (JST) mogą prowadzić działalność telekomunikacyjną, a także budować sieci w ramach podejmowanych fakultatywnie zadań własnych o charakterze użyteczności publicznej. Do budowy sieci można wykorzystywać też infrastrukturę energetyczną, gazową i kanalizacyjną. Nowe przepisy przewidują wprowadzenie tzw. odrębnej własności włókien światłowodowych — każde z włókien w kablu może należeć do innego inwestora, co pozwoli wspólnie inwestować w budowę sieci. Założeniem

⁸ ISP – Internet Service Provider.

nowej ustawy jest także regulowane wykorzystywanie kanałów technologicznych będących w dyspozycji zarządców dróg oraz dostępu do pasa drogi. W planach zagospodarowania przestrzennego gminy nie będą mogły zakazywać inwestycji telekomunikacyjnych bez podstawy prawnej.

Ustawa objęła nową regulacją dostęp do infrastruktury budynkowej niezależnie od jej statusu własnościowego. Wprowadziła także zmiany w przepisach dotyczących prawa drogi oraz specjalne regulacje w prawie budowlanym i zagospodarowania przestrzennego, umożliwiające sprawniejsze budowanie sieci regionalnych.

Zadaniem Prezesa UKE będzie coroczna inwentaryzacja sieci telekomunikacyjnych w całym kraju i tworzenie na jej podstawie map, dzięki którym będzie można się dowiedzieć, gdzie warto inwestować. Dla wsparcia inwentaryzacji uruchomiony zostanie System Informowania o Infrastrukturze Szerokopasmowej (SIIS). System ten jest dedykowany do przekazywania danych na temat infrastruktury telekomunikacyjnej (technologia, parametry techniczne infrastruktury i jej lokalizacja) oraz publicznych sieci telekomunikacyjnych (węzły, systemy transmisyjne, punkty styku sieci) wykorzystywanych do świadczenia usług telekomunikacyjnych.

Opublikowanie wyników inwentaryzacji umożliwi realizację inwestycji w budowę infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz pozwoli na znaczące usprawnienie planowania i budowy publicznych oraz prywatnych sieci telekomunikacyjnych.

Nowe przepisy mają ponadto usprawnić proces wydatkowania unijnych funduszy przeznaczonych na budowę szerokopasmowego dostępu do Internetu.

4.2. Inwestycje z mocy Porozumienia TP — UKE

Na mocy Porozumienia TP zobowiązała się do wybudowania lub zmodernizowania co najmniej 1,2 mln łączy szerokopasmowych. Bardzo istotnymi, z punktu widzenia poszerzenia zakresu dostępu do usług szerokopasmowych, są inwestycje realizowane w tzw. „białych plamach”. Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. wybudowano w ramach tej kategorii ponad 58 tys. łączy szerokopasmowych ze 150 tys. zadeklarowanych przez TP.

W ciągu 14 miesięcy obowiązywania Porozumienia, TP wybudowała lub zmodernizowała ponad 454 tys. łączy szerokopasmowych (w tym ponad 420 tys. łączy powyżej 6 Mbs) przekraczając planowane na 2010 rok wielkości o 31%. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że 30% raportowanych inwestycji zlokalizowana jest w nieopłacalnych ekonomicznie obszarach wiejskich (planowano 23%).

Porozumienie znacząco poprawiło możliwości wykonywania zadań użyteczności publicznej z zakresu telekomunikacji przez jednostki samorządu terytorialnego. Każda JST przed przystąpieniem do planowania własnych inwestycji może żądać od TP udostępnienia informacji o posiadanej infrastrukturze. Jest to bardzo istotne dla uzyskania akceptacji KE dla podjętej interwencji publicznej w postaci inwestycji.

4.3. Wspieranie rozwoju sieci szerokopasmowych

Prezes UKE od 2006 r. pełni doradcze funkcje wobec wielu jednostek samorządowych i innych organizacji przy wykorzystaniu środków unijnych. Funkcje te sformalizowały się w postaci doradztwa Prezesa UKE przy realizacji inwestycji współfinansowanych z Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, a także realizacji Programu Operacyjnego

Innowacyjna Gospodarka w ramach działania 8.3 „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – e-Inclusion” i działania 8.4 – „Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”. W latach 2007-2013 Polska ma szansę wykorzystać ponad 1 mld EUR na lokalne i regionalne sieci szerokopasmowe. Pieniądze przeznaczone na inwestycje są w dyspozycji regionów i gmin oraz przedsiębiorców.

Prezes UKE aktywnie uczestniczył w pracach międzyresortowego zespołu „Polska Cyfrowa”, który został powołany przez Prezesa Rady Ministrów. W ramach prac Zespołu Prezes UKE przedłożył „Diagnozę rynku usług szerokopasmowych” oraz projekt ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych, która została uchwalona w maju 2010 r. Kolejnym wkładem Prezesa UKE w prace Zespołu było powołanie Krajowego Forum Szerokopasmowego oraz uruchomienie Portalu Krajowego Forum Szerokopasmowego.

Główną rekomendacją przedstawioną w „Drugim Raporcie z prac Międzyresortowego Zespołu ds. realizacji programu „Polska Cyfrowa” było ustanowienie roli koordynatora działań infrastrukturalnych, która miała zostać powierzona jednemu podmiotowi w formie projektu systemowego dla 8 osi priorytetowej PO IG. Prezes UKE ubiegał się w 2009 r. o przyjęcie do realizacji projektu systemowego opracowanego w UKE. Pomimo jego odrzucenia w 2010 r., Prezes UKE prowadzi bieżące doradztwo dla jednostek samorządu terytorialnego oraz opracował i opublikował szereg dokumentów przydatnych przy podejmowaniu decyzji w sprawie prawnego i biznesowego modelu inwestycji. Opracowania te są zamieszczone na stronach internetowych Krajowego Forum Szerokopasmowego i UKE w zakładkach „Inwestycje – Poradnik dla JST” i Megaustawa. Materiały umieszczone w tych zakładkach stanowią kompendium wiedzy niezbędnej do budowania sieci w różnych modelach. Są one uniwersalne, nie dedykowane dla konkretnego województwa. UKE stale monitoruje doświadczenia innych krajów związane z inwestycjami w infrastrukturę szerokopasmową i analizuje zastosowane tam modele. Celem lepszego monitorowania doświadczeń i zagrożeń, Urząd stanął po stronie Komisji Europejskiej w postępowaniach przed ETS dotyczących inwestycji ze środków unijnych we Francji i Anglii .

Prezes UKE brał czynny udział w opracowaniu zmiany Linii Demarkacyjnej pomiędzy projektami realizowanymi w ramach PO IG, PO RPW i 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). Zmiana Linii Demarkacyjnej umożliwia realizację w ramach RPO projektów polegających na budowie lub rozbudowie lokalnych i regionalnych szerokopasmowych sieci szkieletowych lub dystrybucyjnych, z dopuszczeniem łącznie z nimi budowy lub rozbudowy sieci dostępowych.

Prezes UKE udostępnił także relacyjną bazę danych związanych z Działaniem 8.4 – „Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili” dla wszystkich województw, w ramach Priorytetu 8 – „Społeczeństwo Informacyjne - zwiększenie innowacyjności gospodarki”. Baza powstała w celu ułatwienia analizy danych dotyczących inwestycji telekomunikacyjnych i może być wykorzystywana przez WWPE⁹ oraz małych i średnich przedsiębiorców telekomunikacyjnych podczas oceny projektów z PO IG 8.4. Wykorzystanie bazy danych ułatwi np. bieżącą analizę klasyfikacji terenu lub powtarzalności lokalizacji z wcześniej zatwierdzonymi projektami, a także ocenę możliwości inwestowania z RPO na obszarach objętych działaniem 8.4. W wyniku prowadzonych analiz UKE zidentyfikowało problem tzw. „blokowania miejscowości” polegający na rezerwowaniu możliwości budowy dostępu

⁹ WWPE- Władza Wdrażająca Programy Europejskie.

do Internetu w wielu miejscowościach przez kilka firm, które zostały beneficjentami środków w ramach działania 8.4 PO IG. Prezes UKE, w celu przeciwdziałaniu powyższej praktyce, zasygnalizował problem i skalę tego zjawiska przedstawicielom MRR¹⁰, MSWiA¹¹ i WWPE.

We wrześniu 2009 r. Prezes UKE rozpoczął realizację projektu pt. „System Informacyjny o infrastrukturze szerokopasmowej i portal Polska Szerokopasmowa” (SIPS) realizowanego w ramach 7. osi priorytetowej Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Liderem projektu jest Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy, a jego partnerami UKE oraz Ministerstwo Infrastruktury. Wartość przedsięwzięcia wynosi prawie 16 mln zł. W ramach tego projektu zostanie przygotowana baza danych zawierająca informacje o infrastrukturze telekomunikacyjnej w Polsce. Obecnie trwają prace związane ze zbieraniem danych od przedsiębiorców telekomunikacyjnych i jednostek samorządu terytorialnego. Pierwszy raport zostanie opublikowany 30 czerwca 2011 r. Podstawą do utworzenia bazy jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie inwentaryzacji pokrycia istniejącą infrastrukturą telekomunikacyjną i publicznymi sieciami telekomunikacyjnymi zapewniającymi lub umożliwiającymi zapewnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz budynkami umożliwiającymi kolokację.

SIPS ma także na celu rozbudowę portalu forumszerokopasmowe.pl. Każdego dnia na stronie portalu ukazują się aktualności z rynku telekomunikacyjnego oraz publikowany jest obszerny materiał reporterski.

W 2010 r.:

- opublikowano ponad 1 tys. aktualności i 100 artykułów,
- średnia miesięczna liczba odwiedzin portalu zwiększyła się z ok. 4,5 tys. w I kwartale do ok. 7 tys. w IV kwartale 2010 r.,
- zrealizowano pięć specjalnych akcji mailingowych związanych z wyjaśnieniem przepisów Megaustawy,
- zorganizowano dwa czaty internetowe dotyczące działania 8.4 PO IG i jeden dotyczący opiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; zapisy czatów zostały opublikowane na stronach serwisu.

Użytkownicy portalu korzystają z listy wysyłkowej – cotygodniowego biuletynu (newsletter). Obecnie dociera on do ponad 3,5 tys. odbiorców. W ramach portalu działa forum dyskusyjne, za pomocą którego użytkownicy wymieniają informacje na tematy związane z rozwojem społeczeństwa informacyjnego, budową infrastruktury czy finansowaniem projektów. Dostępny jest też słownik terminów technologicznych i pojęć związanych z realizacją projektów rozwoju infrastruktury, a także baza plików do pobrania.

Przyznanie nowych kompetencji Prezesowi UKE służy usprawnieniu budowy sieci telekomunikacyjnych. Kompetencje te dotyczą m. in. wydawania opinii na temat miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP). W celu przybliżenia środowisku samorządowców, planistów i urbanistów problematyki inwestycji telekomunikacyjnych. Prezes UKE sukcesywnie:

- publikował na stronie internetowej UKE i portalu Krajowego Forum Szerokopasmowego wskazówki służące poprawnemu opracowaniu MPZP,

¹⁰ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

¹¹ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

- przeprowadził chat internetowy z urbanistami,
- zorganizował dwie debaty z udziałem samorządowców, wojewodów, urbanistów, konserwatorów zabytków oraz regionalnych dyrekcji ochrony środowiska.

Dodatkowo Prezes UKE, przy współpracy z Fundacją Wspomagania Wsi i Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności, opracował trzy poradniki dla samorządów:

- Budowa sieci szerokopasmowych – Projekt techniczny, Budowa i eksploatacja sieci,
- Budowa sieci szerokopasmowych – Planowanie i przygotowanie koncepcji,
- Budowa i eksploatacja teleinformatycznej sieci dostępowej – „ostatnia mila”.

5. Strategia częstotliwościowa

▪ Polityka przetargowa

Mając na celu zapewnienie rozwoju skutecznej konkurencji na rynku w latach 2007-2009, za decydujący czynnik w przetargu na rezerwację częstotliwości Prezes UKE uznał kryterium zachowania warunków konkurencji.

Takie podejście spowodowało przyznanie w 2007 r. widma nowym podmiotom tj. CenterNet i Mobyland z pasma 1800 MHz. Zawarcie przez obydwie spółki umowy o współpracy w zakresie wspólnego korzystania z częstotliwości w paśmie 1800 MHz, umożliwiło rozpoczęcie procesu wydawania pozwoleń radiowych dla systemu LTE. Podobnie przyznanie P4 i Aero2 rezerwacji pasma 900 MHz w 2008 r. stanowiło przejaw promowania w zorganizowanym przetargu operatorów konkurencyjnych. Przyznanie dodatkowych częstotliwości P4 umożliwiło spółce rozbudowę własnej sieci — do czasu przetargu P4 posiadała jedynie częstotliwości UMTS — dzięki czemu podmiot rozszerzył działalność na nowe obszary geograficzne podejmując jednocześnie skuteczną konkurencję z trzema pozostałymi operatorami.

Aero 2, zwycięzca przetargu na rezerwację pasma z zakresu 2570-2620 MHz otrzymał w 2009 r., częstotliwości do budowy ogólnopolskiej sieci szerokopasmowego dostępu bezprzewodowego do Internetu, z przeznaczeniem przynajmniej 20% pojemności tej sieci dla "darmowego Internetu"¹².

▪ Efektywne wykorzystanie częstotliwości z uwzględnieniem nowych technologii

W celu umożliwienia wykorzystywania zarezerwowanych częstotliwości na zasadach neutralności technologicznej (bez określenia standardu) i działając na wniosek zainteresowanych operatorów, Prezes UKE dokonał zmian udzielonych rezerwacji częstotliwości w pasmach GSM900 oraz GSM1800 (np. zmieniona rezerwacja Polkomtela, PTC, PTK Centertel).

Dokonana w grudniu 2010 r. zmiana rezerwacji należącej do Info-TV-FM obejmującej mobilne usługi multimedialne ma na celu elastyczne określenie sposobu wykorzystywania częstotliwości z wyłączeniem usług naziemnej stacjonarnej telewizji cyfrowej.

Przeprowadzony został także monitoring stanu realizacji harmonogramu wykorzystania przez PTK Centertel technologii CDMA na terenie kraju w paśmie

¹² Przed upływem 36 miesięcy od osiągnięcia na obszarze przetargowym progu 50% pokrycia ludnościowego.

450 MHz. Aktualne pokrycie powierzchni Polski usługą CDMA 450 wynosi 85,9%. Do końca 2011 r. PTK Centertel planuje pokryć 87,45% terytorium kraju.

W marcu 2011 r. Polkomtel SA zaprezentował publicznie po raz pierwszy System Cyfrowej Łączności Dyspozytorskiej, zbudowany na bazie standardu CDMA 2000. Wybudowany, podobnie jak w przypadku PTK Centertel, na podstawie neutralnej technologicznie decyzji rezerwacyjnej.

Kolejnym przedsięwzięciem Prezesa UKE była organizacja przetargu na częstotliwości przeznaczone dla ruchomych usług szerokopasmowych, multimedialnych. Przetarg nie obejmował pasma 800 MHz oraz pozostałej części pasma 1800, które są obecnie przeznaczone do dyspozycji Sił Zbrojnych RP i zgodnie ze stanowiskiem Ministra Obrony Narodowej są wyłączone z organizowanego przez Prezesa UKE przetargu.

▪ **Radiofonia i telewizja**

W 2006 r. Polska uzyskała zasoby widmowe pozwalające na budowę (po wyłączeniu telewizji analogowej) ośmiu ogólnopolskich sieci naziemnej telewizji cyfrowej DVB-T i trzech ogólnokrajowych sieci radiofonii cyfrowej T-DAB. Przełączenie nadawania na cyfrowe stworzy warunki do poprawy jakości obrazu i dźwięku oraz wyeliminuje wiele zakłóceń, jakie występują przy nadawaniu analogowym. Emisje cyfrowej telewizji pozwolą na efektywniejsze wykorzystanie częstotliwości, dzięki czemu będzie dostępna większa liczba programów dostarczanych obecnym abonentom naziemnej telewizji analogowej.

Prezes UKE, w porozumieniu z Przewodniczącym KRRiT, wydał decyzje administracyjne, w których nadał uprawnienia do dysponowania częstotliwościami niezbędnymi do nadawania programów TV zgrupowanych w multipleksach i ustanowił harmonogram rozpoczęcia emisji programów. Regularne nadawanie programów w ramach drugiego multipleksu (MUX2) DVB-T rozpoczęło się 30 września 2010 r. Kolejne 6 stacji nadawczych zostanie uruchomionych 30 kwietnia 2011 r. Pilotażowe nadawanie programów w ramach trzeciego multipleksu (MUX3) rozpoczęło się 27 października 2010 r., kolejne 4 stacje nadawcze zostaną uruchomione 27 kwietnia 2011 r.

Multipleks pierwszy (MUX1) pozostaje częściowo w dyspozycji Telewizji Publicznej do 31 lipca 2013 r. (ewentualnie do 27 kwietnia 2014 r.) Po tej dacie TVP ma zwolnić częstotliwości i pojemność multipleksu pierwszego oraz kontynuować użytkowanie jedynie multipleksu trzeciego.

W latach 2006 - 2010 dodano do planu częstotliwości radiowych 125 nowych częstotliwości w paśmie UKF, w tym 26 częstotliwości z przeznaczeniem dla radia publicznego. Pozwoliło to zwiększyć zasięg programów Polskiego Radia, a także udzielić nowych koncesji lub poszerzyć zasięg rozgłośni już istniejących.

Podjęto także prace nad świadczeniem usług telewizyjnych na urządzeniach mobilnych. W przetargu, przeprowadzonym w marcu 2009 r., na rezerwację częstotliwości dla DVB-H wystartowali: Mobile TV - konsorcjum powołane w tym celu przez czterech operatorów komórkowych (PTC, PTK, Polkomtel i P4) oraz firma Info-TV-FM, która go ostatecznie wygrała. Usługa telewizji mobilnej w technologii DVB-H, pomimo spełnienia wszystkich wymagań wynikających z rezerwacji, nie zaistniała na szerszą skalę wśród odbiorców końcowych. Dokonana w grudniu 2010 r. zmiana rezerwacji zapewni elastyczne określenie sposobu wykorzystywania częstotliwości z wyłączeniem usług naziemnej stacjonarnej telewizji cyfrowej.

- **Wypełnienie białych plam za pomocą dywidendy cyfrowej**

Prezes UKE przyjął koncepcję podziału dywidendy cyfrowej w zakresie 470-790 MHz na naziemną telewizję cyfrową (SD i/lub HD) oraz telewizję ruchomą, a w zakresie 790-862 MHz – na ruchome szerokopasmowe systemy łączności elektronicznej.

- **Opłaty za częstotliwości**

Prezes UKE podejmował działania mające na celu generowanie nowych inwestycji przede wszystkim poprzez odciążenie inwestorów i zmniejszenie dystansu w dostępie do sieci Internet między obszarami miejskimi i wiejskimi. Przejawem tych działań była inicjatywa obniżenia z dniem 1 stycznia 2009 r. wysokości opłat za częstotliwości dla szerokopasmowych sieci internetowych na terenach o małej gęstości zaludnienia.

6. Działania na rzecz konsumentów

Głównym beneficjentem działań regulacyjnych Prezesa UKE był zawsze użytkownik końcowy. Ochrona interesów konsumentów stanowi podstawową wartość wymagającą szczególnej uwagi ze strony regulatora rynku telekomunikacyjnego.

- **Ochrona konsumentów**

Przepisy Prawa telekomunikacyjnego umożliwiają konsumentom dochodzenie swoich praw w postępowaniu mediacyjnym, skargowym oraz w postępowaniu przed Stałym Polubownym Sądem Konsumenckim działającym przy Prezesie UKE. Od 2006 r. Prezes UKE przeprowadził ponad 10 tys. postępowań mediacyjnych oraz ponad 20 tys. postępowań skargowych.

W 2007 r. zostało stworzone telefoniczne Centrum Informacji Konsumentckiej (CIK), które udziela informacji i porad w kwestiach związanych z usługami telekomunikacyjnymi (40 tys. połączeń). Dodatkowo w 2009 r. stworzono możliwość wykonywania połączeń do CIK w technologii VoiceLink. Rozwiązanie to umożliwia osobom odwiedzającym stronę internetową www.uke.gov.pl nawiązanie bezpłatnego połączenia z pracownikami Centrum Informacji Konsumentckiej.

W celu zwiększenia możliwości kontaktu konsumenta z Urzędem został uruchomiony numer kontaktowy 853 dla użytkowników komunikatora Gadu Gadu (GG).

- **Działalność edukacyjna i informacyjna**

Prezes UKE podjął szereg działań mających na celu dotarcie do jak największego grona konsumentów oraz zwiększanie świadomości w zakresie praw przysługujących użytkownikom usług telekomunikacyjnych oraz dostępnych na rynku produktów .

Utworzono stronę internetową Centrum Informacji Konsumentckiej, gdzie publikowane są porady, w jaki sposób dochodzić swoich praw. Na stronie CIK, i w popularnych serwisach internetowych umieszczone zostały filmy edukacyjne. Porady udzielane są również na forum Gazety Wyborczej Telekceważeni.

Konsumenci mają możliwość kontaktu z Urzędem poprzez uruchomioną skrzynkę mailową: uke@uke.gov.pl. Ponadto indywidualne adresy poczty elektronicznej dedykowane do obsługi problemów konsumenckich zostały wygenerowane w każdej z 16 delegatur UKE.

Z udziałem Prezesa UKE zostało zawarte „Porozumienie na Rzecz Bezpieczeństwa Dzieci w Internecie”, mające na celu połączenie wysiłków różnych organizacji w walce z zamieszczanymi w sieci szkodliwymi treściami.

Prezes UKE wziął udział w pracach nad ogólnopolską kampanią społeczną pod hasłem „Kawiarenka Przyjazna Dzieciom” promującą ideę kawiarenki internetowej, w której dziecko jest odpowiednio chronione przed zagrożeniami internetowymi.

Ważnym zadaniem jest wspieranie akcji przeciwdziałających wykluczeniu cyfrowemu osób starszych - Prezes UKE m.in. objął patronatem Koalicję Cyfrowego Włączenia Generacji 50+, którego celem jest zjednoczenie firm, organizacji pozarządowych, urzędów i instytucji na rzecz zachęcenia osób starszych do aktywnego korzystania z Internetu.

Prezes UKE prowadzi działania związane z bezpieczeństwem użytkowników usług telekomunikacyjnych poprzez realizację Programu Certyfikat Prezesa UKE (Bezpieczny Telefon, Bezpieczny Internet, Uczciwy Transfer, Certyfikat bez Barrier, Certyfikat Seniora). Swoim wsparciem obejmuje także szereg akcji związanych z bezpieczeństwem w sieci, takich jak stworzenie portalu internetowego promującego to zagadnienie, praca nad kampanią promującą ideę bezpiecznej kawiarenki internetowej, objęcie patronatem kampanii „Dziecko w sieci”. Ponadto na zlecenie Prezesa UKE:

- powstały filmy edukacyjne na temat trybu reklamacyjnego, postępowania mediacyjnego, przenośności numerów, certyfikacji usług, SMS Premium Rate.
- wydano broszury informacyjne o warunkach świadczenia usług/udogodnień dodatkowych przez TP SA, przenośności numerów, trybie reklamacyjnym, cenach połączeń w roamingu międzynarodowym, programie certyfikacji usług internetowych i telefonicznych.

Prezes UKE opublikował „Poradnik dla użytkowników publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych”. Celem Poradnika jest przejrzyste i przystępne dla czytelnika przedstawienie praw i obowiązków konsumenta związanych z zawarciem umowy oraz korzystaniem z usług telekomunikacyjnych.

W ramach inicjatyw Prezesa UKE w marcu 2011 r. odbyło się pierwsze spotkanie „stołu bez kantów” z przedstawicielami operatorów, agregatorów oraz dostawców treści, a także pracownikami Ministerstwa Infrastruktury i Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Celem zorganizowanych w ww. formie spotkań miało być wyeliminowanie nieuczciwych praktyk na rynku usług Premium Rate, szczególnie w związku z narastającą liczbą skarg dotyczących wyłudzeń za pośrednictwem usług SMS Premium. Prezes UKE zaproponował zasady, które powinny być niezwłocznie i dobrowolnie zastosowane przez wszystkich uczestników rynku, zanim zostaną przyjęte odpowiednie regulacje prawne.

Realizując zalecenia Komisji Europejskiej w sprawie rezerwacji krajowego zakresu numeracyjnego zaczynającego się na „116” na potrzeby zharmonizowanych usług o walorze społecznym, Prezes UKE przydzielił trzy wymienione w decyzji numery z zakresu 116.

- numer 116 111 „Telefon zaufania dla dzieci”,
- numer interwencyjny w sprawie zaginionych dzieci 116 000,
- numer dla osób będących w stanie kryzysu emocjonalnego 116 123.

Dzięki powyższym działaniom Prezesa UKE Polska znalazła się w nielicznej grupie krajów UE, które uruchomiły wszystkie numery o znaczeniu społecznym wymienione w przedmiotowej decyzji.

W kwestiach ochrony konsumentów UKE współpracuje na bieżąco z UOKiK, Rzecznikami Konsumentów oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich.

7. Wyzwania na przyszłość

Obok kontynuacji dotychczas zainicjowanych działań, nadchodzące lata wykreują kolejne wyzwania, nie tylko dla rynku, ale również dla jego Regulatora. Poniżej kilka przykładów planowanych przez UKE działań.

▪ Konsument

Jak zwykle najważniejszym i ostatecznym celem działania będzie konsument: ochrona jego interesów nie tylko przed ryzykiem płacenia zawyżonych rachunków, lecz także przed nadużyciami związanymi z usługami o wartości dodanej czy jakością usług. Kontynuowane muszą być działania Prezesa UKE związane z inicjatywą „Stołu bez kantów” oraz przełożenie wypracowanych w jej ramach rozwiązań na język ustawy. Kluczową sprawą jest też ustalenie realnych zasad oceny jakości usług i odpowiedzialności za niedotrzymanie warunków umowy w tym zakresie.

Jedną z najważniejszych kwestii w najbliższych latach będzie realizacja zasady „Klient nie musi się znać na telekomunikacji”. Obecnie, aby skutecznie bronić swoich praw, konsument musi nie tylko posiadać dość szczegółową wiedzę z zakresu telekomunikacji, lecz również znać telefony i adresy instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych, które mogą mu pomóc. Mechanizmy regulacyjne oraz mechanizmy rynkowe powinny zapewnić konsumentom to, aby procedury realizacji usług czy migracji między operatorami dla klienta były całkowicie niewidoczne i nieodczuwalne. Klient ma jedynie wyrazić swoje życzenie, a profesjonalista ma je zrealizować tak, aby klient zauważył wyłącznie jego pozytywny efekt, bez konieczności monitorowania i monitorowania pracy operatora.

Ważnym elementem polityki regulacyjnej UKE będą także działania w obszarze roamingu międzynarodowego – zbliża się bowiem chwila, gdy od dawna postulowana obniżka cen za roaming międzynarodowy w transmisji danych może stać się rzeczywistością. Polska aktywność podczas przypadającej na II połowę 2011 r. Prezydencji może odegrać dla tej sprawy kluczową rolę.

Duże znaczenie będą miały porozumienia (lub decyzje wydane na podstawie art. 43a Prawa telekomunikacyjnego) zawarte z wiodącym operatorem stacjonarnym. Mają one zagwarantować przestrzeganie zasady równoprawności w stosunkach międzyoperatorskich, co przyczyni się do ochrony uczciwej konkurencji i wynikających z niej konsumenckich korzyści w zakresie wyboru oferty cenowej i jakościowej spośród wielu ofert operatorów. Działania te muszą być kontynuowane a ich spodziewane efekty ściśle egzekwowane.

▪ Inwestycje

Trendy na rynkach światowych jednoznacznie wskazują na zasadność inwestowania w rozwiązania oparte na NGN. Wysokiej jakości dostępowa infrastruktura telekomunikacyjna stanowi bowiem podstawę zapewnienia każdemu mieszkańcowi Polski nowoczesnych usług. Prezes UKE będzie realizować ten cel poprzez stosowanie środków regulacyjnych uwzględniających premię za ryzyko inwestycyjne,

jak również różnicowanie regulacji w zależności od poziomu konkurencji detalicznych usług szerokopasmowego dostępu do Internetu na różnych obszarach geograficznych kraju.

Kluczowe decyzje zapadać będą na rynkach hurtowych, w szczególności będą dotyczyły kanalizacji teletechnicznej jako bazy inwestycji światłowodowych. Najbliższy rok powinien upłynąć także na wdrażaniu bardzo trudnych art. 30 i 33 ustawy o wspieraniu rozwoju sieci i usług telekomunikacyjnych, które to przepisy warunkują skuteczne dojście z nowoczesną infrastrukturą do klienta. Dla klientów czekających jeszcze na łączność podstawową albo na rozwój nowoczesnych sieci radiowych i stacjonarnych o wysokich przepływnościach kluczową rolę odegrają – mam nadzieję – porozumienia z największym operatorem stacjonarnym (w tym nowe Porozumienie dotyczące inwestycji światłowodowych) oraz z operatorami komórkowymi.

W obszarze inwestycji ogromną rolę odegra też kontynuacja wsparcia dla samorządów w ich inwestycjach telekomunikacyjnych w celu ich pomyślnej notyfikacji i rozliczenia oraz prawidłowa inwentaryzacja sieci i innych zasobów telekomunikacyjnych oraz planów inwestycyjnych a tym samym właściwe rozpoznanie potrzeb na przyszłą perspektywę budżetową Wspólnoty Europejskiej.

Kolejnym obszarem mającym dla inwestycji kluczowe znaczenie jest właściwe zagospodarowanie widma, w szczególności dywidendy cyfrowej oraz innych częstotliwości, które KE w swoim zamyśle przeznacza dla usług szerokopasmowych – zarówno telekomunikacyjnych jak i medialnych.

▪ **Problematyka neutralności sieci versus inwestycje**

W ostatnich latach wyraźnie wzrasta zainteresowanie Komisji Europejskiej problematyką neutralności sieci, również w kontekście przyszłości rozwoju i regulacji rynku telekomunikacyjnego. Zgodnie z deklaracją KE, to właśnie krajowe organy regulacyjne powinny promować zasadę neutralności. Jednocześnie, w związku ze zwiększeniem zapotrzebowania na częstotliwości, Prezes UKE stanie przed koniecznością działań na rzecz poprawy jakościowych parametrów sieci, a w konsekwencji wzrostu nakładów finansowych ponoszonych przez operatorów. W opublikowanym w grudniu 2010 r. raporcie „Łańcuch wartości w Internecie i przyszłe modele funkcjonowania rynku” Regulator zasygnalizował potrzebę nowego spojrzenia na sposób funkcjonowania Internetu i rosnącej roli dostawców treści, przy jednocześnie nadal nie rozwiązany problem sposobu finansowania rozwoju infrastruktury przez podmioty zajmujące różne pozycje w łańcuchu wartości dodanej. Rynkowa debata nad raportem wskazała, iż prędzej czy później zarówno rynek jak i Prezes UKE, chroniąc szczególnie interesy konsumentów, będzie musiał zmierzyć się z zadaniem wypracowania rynkowego kompromisu godzącego sprzeczne interesy przedsiębiorców.

▪ **Stworzenie zunifikowanego regulatora i jednolitego systemu prawnego**

Na rynku od kilku lat obserwuje się trendy konwergencji, a dotychczasowy podział na usługi głosowe, przesył obrazu, czy transmisję danych, staje się coraz mniej wyraźny. Sprawia to, że dotychczas stosowane podejście do każdego z rynków osobno przestaje mieć zastosowanie. Obserwowane trendy wskazują, że działalność zintegrowanego regulatora obejmującego zakresem swoich kompetencji rynek telekomunikacyjny i rynek mediów, a także wprowadzenie jednolitego systemu prawa, a w konsekwencji jednolitego języka regulacyjnego na rynek telekomunikacji i

mediów, niezależnego od platform, które są wykorzystywane do dostarczania tych usług, mogłaby przynieść lepsze efekty regulacyjne niż działalność osobnych organów. Połączenie takie pozwoliłoby także na efektywne wykorzystanie zarówno deficytowych częstotliwości radiowych, jak również infrastruktury telekomunikacyjnej.

Podsumowując okres pięcioletniej kadencji, wierzę, że podjęte przeze mnie działania znacząco przyczyniły się do transformacji rynku łączności elektronicznej. Świadoma kolejnych wyzwań i konsekwencji, jaka musi towarzyszyć Regulatorowi tak dynamicznego segmentu gospodarki, życzę rynkowi dalszego rozwoju i sukcesów w kolejnych latach.